

ראיון אבי שגיא – מתוך האוניברסיטה המשודרת

אבי שגיא: הדמוקרטיה היא הנחת היסוד של מגילת העצמאות, עצרת האומות שקיבלה את ההחלטה על הקמת שתי מדינות ישראל ופלסטין ביקשה שכל אחת משתי המדינות תוציא הצהרה מניפסטו שבה תהיה דמות המדינה ובא תהיה מחויבות למגילת האום.

ואכן בתוך מגילת העצמאות ישנה מחויבות, המחויבות הזאת ברורה מאוד וחדה מאוד, נוסח מגילת העצמאות אומרת "מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת גזע ומין תבטיח חופש דת מצפון לשון חינוך ותרבות תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות".

הנאמנות הזאת היא מבטאת את אופייה הדמוקרטי תיקח את במגילת האומות המאוחדות נאמר ויתר על כן במשפטים שהקראתי אז גם מודגש אופייה הליברלי של מדינת ישראל.

היינו מדינת ישראל מחויבת הן לשוויון הן לחירות הן לחופש דת שכולל אגב גם חופש מדת, היינו מדינה שהיא יוצאת לדרכה כמדינה דמוקרטית וליברלית והיא יוצאת לדרכה כך **כי זהו הבסיס לקיומה. זאת אומרת מה שנותן לגיטימציה למדינת ישראל היא החלטה של עצרת האומות המאוחדות שטובעת את מדינת ישראל להיות מדינה דמוקרטית, ואני מניח שההכרעה של קברניטי המדינה לאמץ את המודל הדמוקרטי ליברלי לא נובעת רק מהחלטת האומות, זה יסוד עמוק באתוס הציוני ובאה כבר לידי ביטוי בניסוחו של הרצל במדינת היהודים.**

מראיינת: מה המשמעות של איזה סוג יהודית מדברים בהכרזת העצמאות הכוונה ליהדות דתית לאומית?

אבי שגיא: המונח יהודי חייב להיות מונח רזה מאוד מכיוון שהוא מבטא את הקיום של יהודים בעלי תודעה יהודית ואת החיוב של יהדותם של אותם יהודים על-ידי עצמם, מכיוון שהיהודים מאז סוף המאה ה-18 עיצבו זהויות יהודיות שונות, **ברור לגמרי שבסיס מה שמכונה מדינת ישראל כמדינה של אזרחיה כולם לא מתכוון ולא יכול להתכוון לצקת תוכן מאוד חד וברור של המונח יהודי.** האדם החילוני הוא יהודי והאדם הדתי הוא יהודי. וגם מי שרק קושר את גורלו בעם היהודי מתוקף היוולדותו כיהודי ולא נותן לכך שום משמעותו תרבותית הוא יהודי.

אין ולא יכולה להיות הגדרה אחרת של המונח יהודי בתוך היסוד המכונן של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית וליברלית לא יכולה לקבוע תוכן ספציפי של אזרחיה בוודאי היהודים, ולקבוע כי יהודי הוא מי שעושה כך ולא אחרת.

מראיינת: אבל בהכרזה מתייחסים ללא יהודי

ראיון אבי שגיא – מתוך האוניברסיטה המשודרת

אבי שגיא: בהחלט העובדה שמדינת ישראל היא מדינה יהודית לא מבטלת את זכותו של הלאום היהודי להגדרה עצמית זכות מוכרת בעולם זה לא מיוחד רק לעם ישראל לכל עם שמתקיים בו תודעה עצמית הוא זכאי להגדרה עצמית. בטח לעם היהודי שהיה ללא יכולת להקים מסגרת פוליטית לאורך אלפי שנים ונולד בו הצורך לקיים מסגרות ציבוריות יהודיות. במדינות דמוקרטיות יכלו היהודים לייצר מרחבים מאוד ספציפיים יהודיים כמו בתי ספר מתנסים בתי כנסת וכיוצא בזה אבל לעם היהודי לא הייתה הזכות וספק אם הייתה היכולת לכוון מרחבים ציבוריים יהודיים. הדרישה **שזכתה להכרת עצרת האומות המאוחדות הייתה להקמת מדינה שיהודי זכאי לכוון מרחב ציבורי יהודי שישא את המורשת והתרבות היהודית.**

מראיינת:כן אבל כשניסחו את החלטת העצמאות היו ויכוחיים פנימיים בסוגיה הזאת של עד כמה להדגיש את היהודית על פני הדמוקרטיה ולהפך

אבי שגיא: צריך לזכור שבעצם המדינה היו לה כבר מוסדות של היישוב עוד לפני קום המדינה לא היה מחשבה להקים כאן מונרכיה או תיאוקרטיה היה ברור לגמרי שהמסגרת היחידה שתוכל להכיל את ריבוי הגוונים של הקיום היהודי זו המסגרת הדמוקרטית. זה נקודה מאוד מרתקת שהטרידה המון חוקרים הרי הזרם המרכזי של הציונות שהיווה את הבסיס להקמת מדינת ישראל היה הזרם המזרח אירופאי אנשים שהם לא נתקלו בדגמים של דמוקרטיה בוודאי לא בברית המועצות הקומוניסטית ואף על פי כן, זה היה מובן מאליו של כל הזרמים הציונים כולל הציונות הדתית יש שאלה מאוד מרתקת מאיפה זה נובע נדמה לי שהיסוד העמוק ביותר **זה היסוד הפרגמטי לא הייתה שום דרך לכנס כאן במדינה אחת את כל תפוצות העם היהודי מבלי להתחייב לתפיסת עולם דמוקרטית ליברלית שתכיל את כולם.** כי אם הייתה תפיסה אחרת היה נוצר פה מה שבעיניי מתחיל עתה, הייתה נוצרת פה הוא מחדש אומה יהודית חדשה שהייתה מאבדת את קשריה עם העם היהודי היושב בתפוצות. אני מתקשה לחשוב איך יהודי ארצות הברית בקום המדינה היו מוכנים להיות שותפים לחזון הפוליטי היהודי אם מדינת ישראל הייתה מאמצת למשל את חוקי ההלכה במידה ויש חוקים. המתח שנוצר בין היהודי לדמוקרטי מתחיל רק ברגע שקבוצות מסוימות תובעות מונופול על מה הוא יהודי.